

Реформування середньої освіти

ОЛЬГА НІКОЛЕНКО

докторка філологічних наук, професорка,
завідувачка кафедри світової літератури
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка

РЕФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

- Державний стандарт базової середньої освіти (2020, КМ)
  - Типова освітня програма (2021, МОН)
  - Модельні навчальні програми (2021, МОН)
  - Навчальні програми (вчителів)
  - Упровадження в середній освіті з 1.09.2022 р.
-

АКАДЕМІЧНА СВОБОДА ВЧИТЕЛІВ

Створення освітньої програми закладу на підставі компонентів Типової освітньої програми МОН

Вибір модельної навчальної програми (МОН)

Можливість зміни модельної навчальної програми (МОН) відповідно до циклу середньої освіти

Можливість реалізувати резервні години в межах галузі

Створення власної навчальної програми (затверджується закладом освіти)

Вибір підручників відповідно до обраної модельної навчальної програми і власної навчальної програми

НОВІ ЗАСАДИ ВИКЛАДАННЯ В НУШ (МОВНО- ЛІТЕРАТУРНА ГАЛУЗЬ)

**ПОДІЛ НА ДВА ЦИКЛИ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

5-6 КЛАСИ

**Адаптаційний
ЦИКЛ**

7-9 КЛАСИ

**Цикл базового
предметного
навчання**

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ відповідно до Державного стандарту та МНП

I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях.

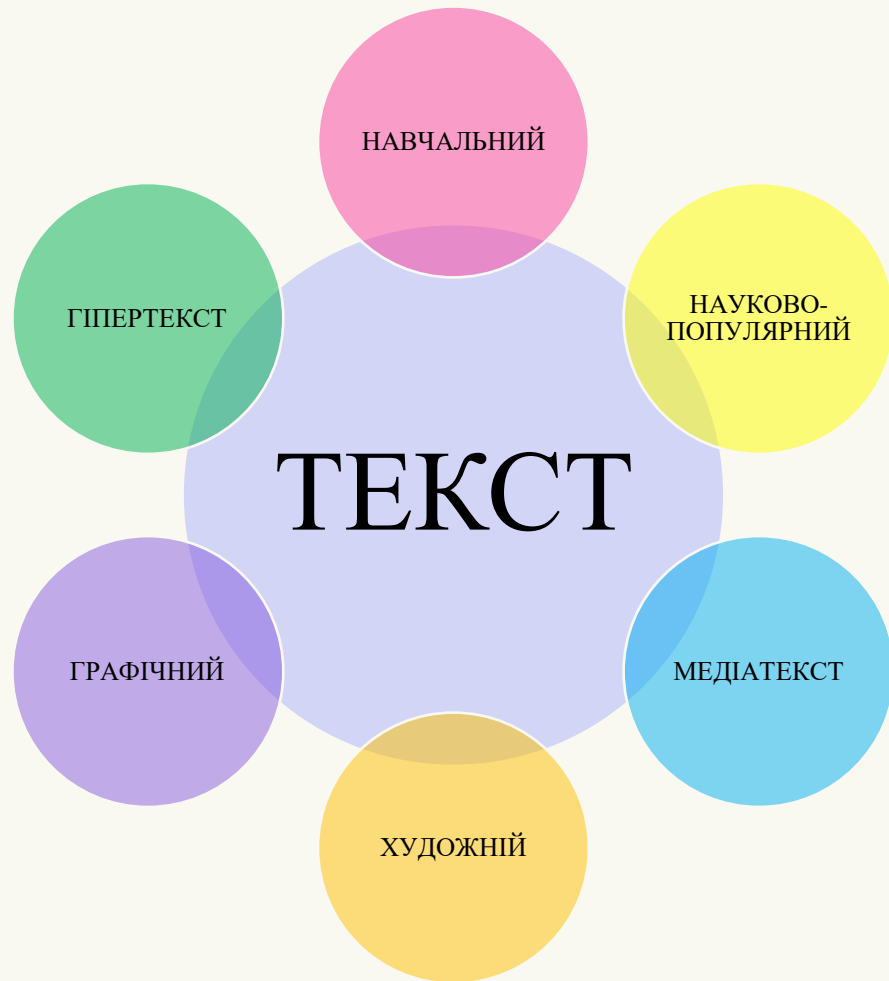
II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів.

III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі.

IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення.

НАСТАНОВА
НА
РЕЗУЛЬТАТ

ШИРОКЕ РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «ТЕКСТ»

НАСТАНОВА НА ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

*Метою базової середньої освіти є розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, **формування компетентностей**, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу.*

ЩО ТАКЕ КОМПЕТЕНТНІСТЬ?

Компетентність — динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати подальшу навчальну або професійну діяльність і є результатом навчання на певному рівні освіти.

СТРУКТУРА КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

СТРУКТУРА КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ (зарубіжна література)

Знання	Художній текст/медіатекст	Інші види текстів: навчальний текст, науково-популярний текст тощо (теоретичні поняття, відомості про письменників, жанри, літературні явища та ін.)
Уміння	Предметні: застосування набутих знань у різних навчальних ситуаціях, в процесі виконання проєктів, дослідження, творчості тощо.	Загальні (soft skills – гнучкі вміння/навички): читання з розумінням, висловлення власної думки, критичне мислення, логічне обґрунтування позиції, робота в групі/команді, виявлення ініціативи, оцінювати ризики, приймати рішення тощо.
Ставлення	Я і «СВОЄ» Любов до національного (українські переклади творів, ілюстрації українських митців, взаємозв'язки української та зарубіжних літератур тощо).	Я і «ЧУЖЕ» Повага до різноманіття культур/літератур, використання корисного досвіду інших народів, толерантне ставлення до людей інших рас, націй, національностей.

Key competences for

- personal fulfilment and development,
  - employability,
  - social inclusion,
  - sustainable lifestyle,
  - successful life in peaceful societies,
  - health-conscious life management,
  - active citizenship
-

**КЛЮЧОВІ
КОМПЕТЕНТНОСТІ
Рекомендації Європейської ради
(2018)
COUNCIL RECOMMENDATION
of 22 May 2018
on Key Competences
for Lifelong Learning**

1. Грамотність (Literacy competence)
2. Володіння іншими мовами (Multilingual competence)
3. Математична компетентність і компетентності в галузі природничих наук і технологій (Mathematical competence and competence in science, technology and engineering)
4. Цифрова компетентність (Digital competence)
5. Навчання впродовж життя (Personal, social and learning to learn competence)
6. Громадянська компетентність (Citizenship competence)
7. Підприємливість (Entrepreneurship competence)
8. Обізнаність у сфері культури і самовираження (Cultural awareness and expression competence)

**КЛЮЧОВІ
КОМПЕТЕНТНОСТІ
Рекомендації
Європейської ради
(2018)
COUNCIL
RECOMMENDATION
of 22 May 2018
on Key Competences
for Lifelong Learning**

КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Державний стандарт базової середньої освіти (2020)

1. Вільне володіння державною мовою.
  2. Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами
  3. Математична компетентність.
  4. Компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій.
  5. Інноваційність.
  6. Екологічна компетентність.
  7. Інформаційно-комунікаційна компетентність.
  8. Навчання впродовж життя.
  9. Громадянські та соціальні компетентності.
  10. Культурна компетентність.
  11. Підприємливість і фінансова грамотність.
-

Головна мета – соціальна адаптація, підготовка до життя, застосування набутих знань і умінь у різних ситуаціях.

- Що я можу зробити сам?
  - Що я можу зробити за підтримки інших?
  - Що я ще не можу зробити і як цього досягти?
-

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД СПРЯМОВАНИЙ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ

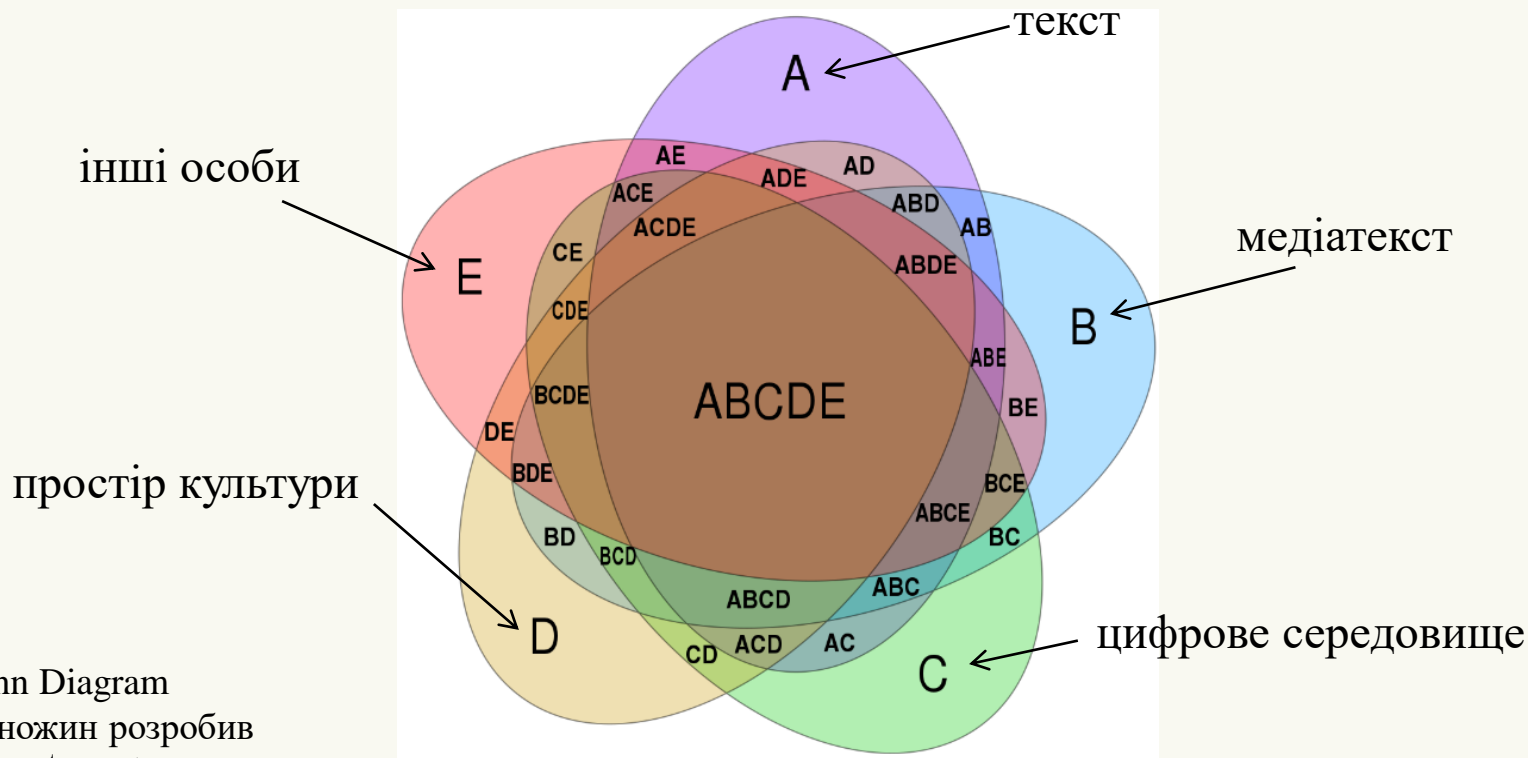
1. Інтеграція у змісті (встановлення зв'язків між поняттями, явищами, галузями, поєднання їх у нову цілість).
  2. Інтеграція процесуальна (інтегративні методи та форми навчання, спільні види діяльності, процеси набуття знань та умінь).
  3. Інтеграція у досягненні мети – формування цілісного образу світу й цілісної особистості.
-

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД у зарубіжній літературі

Змістова інтеграція

- Основа інтеграції – це художній текст, який сам по собі є ЦІЛІСТЮ і акумулює в собі різні галузі людського знання.
  - Задача – виявити ці галузі й допомогти учням використати знання з інших (нелітературних) сфер, щоб осягнути художній текст саме як цілість.
-

ІНТЕГРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ І ВЗАЄМОДІЯ УЧНІВ у процесі вивчення зарубіжної літератури

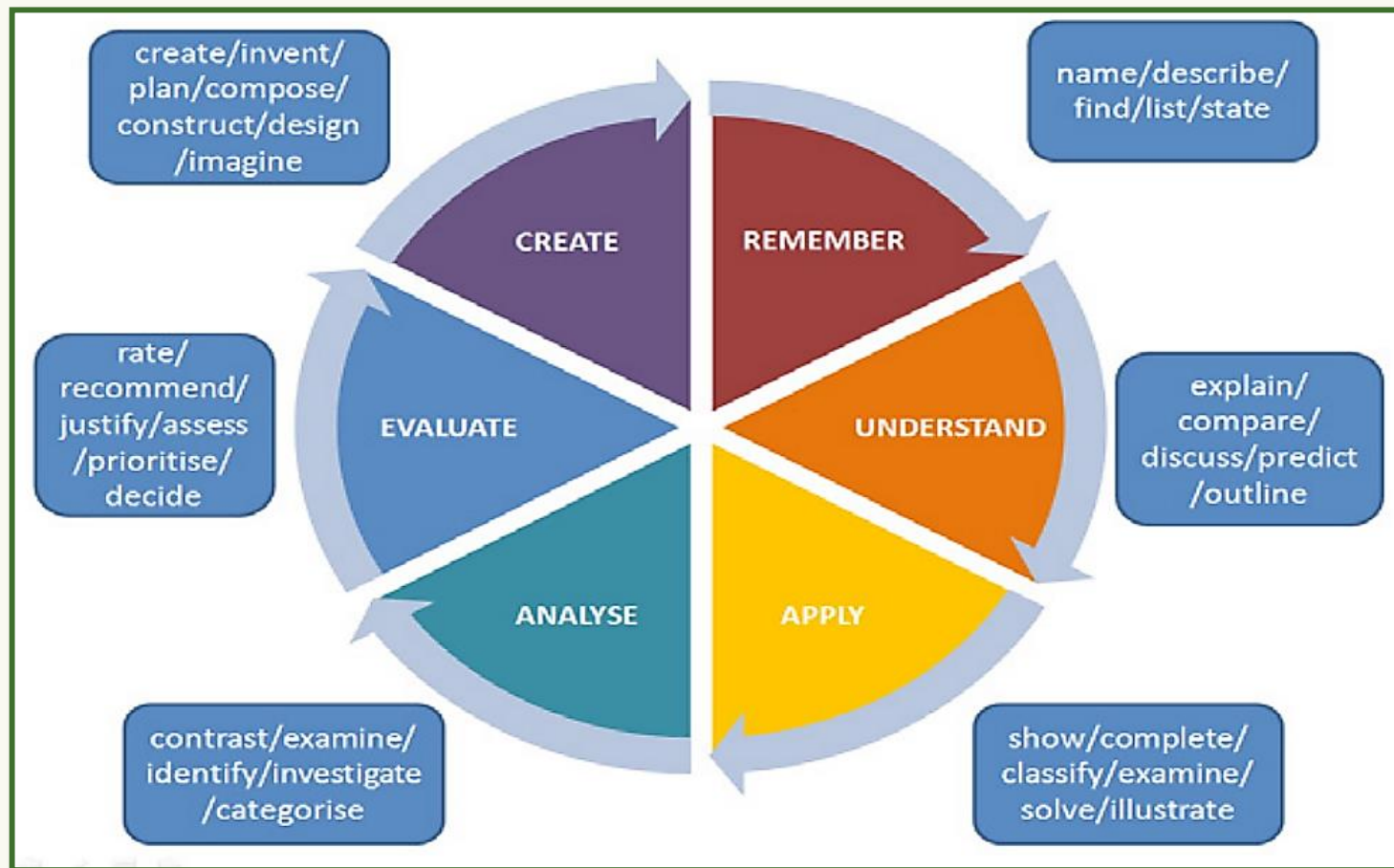
Venn Diagram
(для 5 множин розробив
Бранко Грюнбаум)

СУЧАСНА ЄВРОПЕЙСЬКА МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ

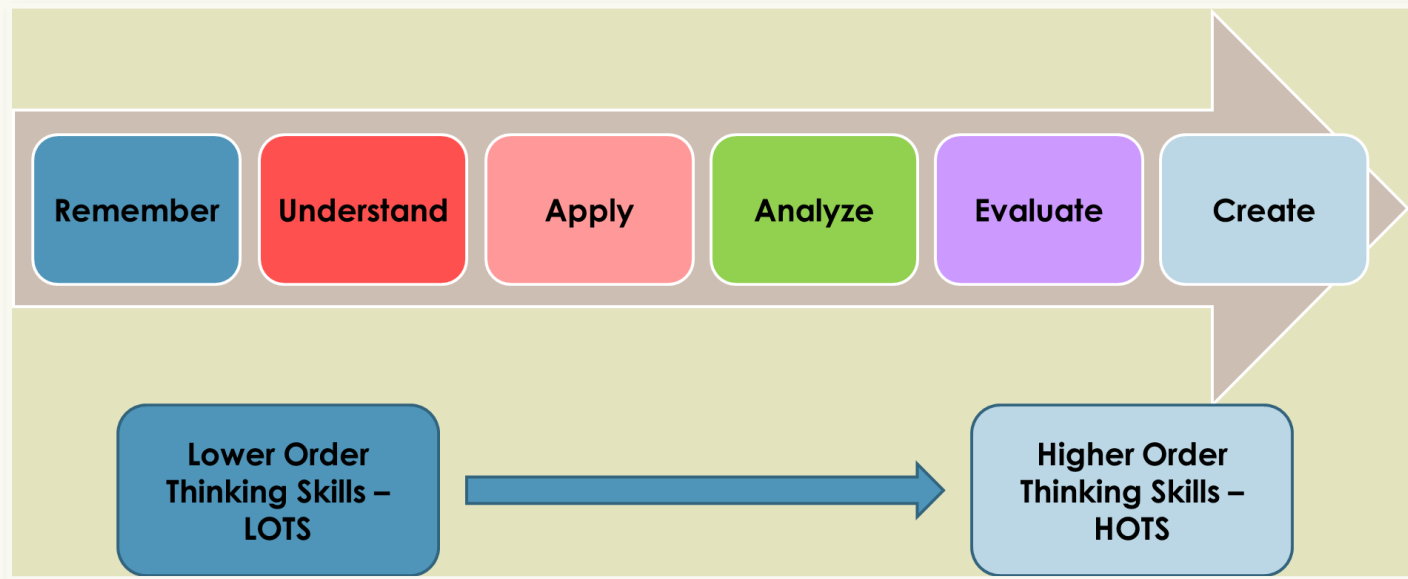
Таксономія навчальних цілей та результатів Б. Блума

Колесо Б. Блума

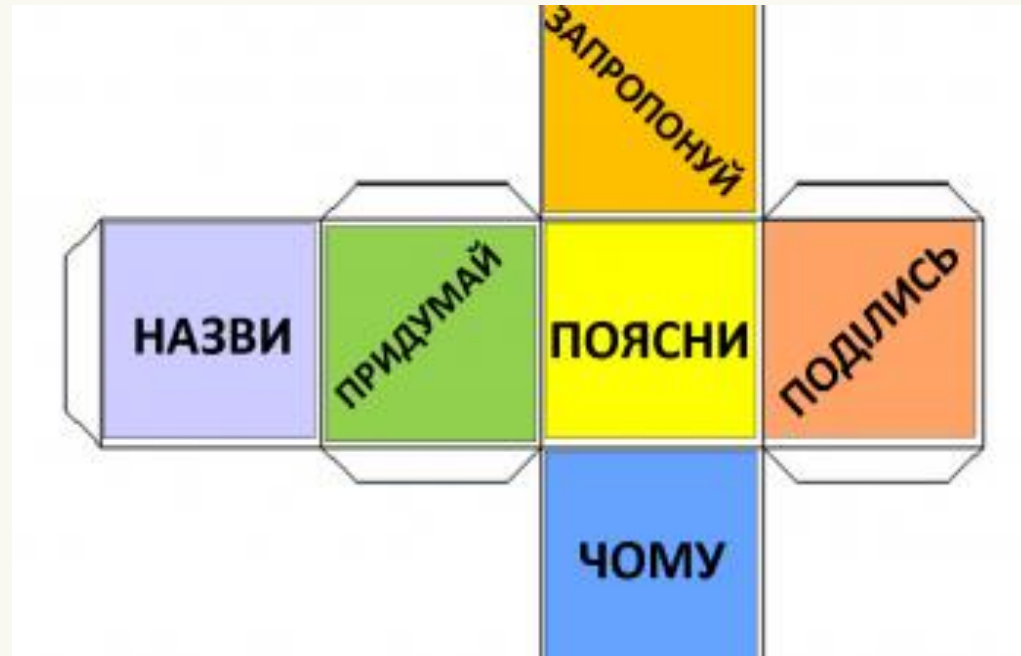
ВІД ПРОСТИХ ДО СКЛАДНИХ УМІНЬ

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

	Навчальна мета/рівень	Результат, якого досягають учні
низький рівень	Знання	запам'ятовування і відтворення учнями змісту навчальної інформації, включаючи факти, поняття, терміни й теорії
	Розуміння	здатність учнів сприймати викладене й передавати в іншій формі (своїми словами, іншою мовою, у графіку і т. д.), встановлювати смисл інформації, прогнозувати, виходячи з раніше отриманої інформації
	Застосування	уміння без зовнішньої підказки застосовувати у новій ситуації знання, набуті раніше, використовувати теоретичні знання у життєвій ситуації
високий рівень	Аналіз	уміння учнів розділяти матеріал на окремі складові, порівнювати частини, встановлюючи їхні взаємозв'язки, логіку, класифікуючи, розуміючи модель, структуру їхньої організації
	Синтез	здатність учнів до творчого поєднання частин або елементів у нове ціле з іншими властивостями
	Оцінювання	уміння учнів робити кількісні або якісні оцінки, що основані на використанні критеріїв або стандартів, та формулювати ціннісні судження про ідеї, дослідження, рішення, методи тощо

Кубик Б. Блума

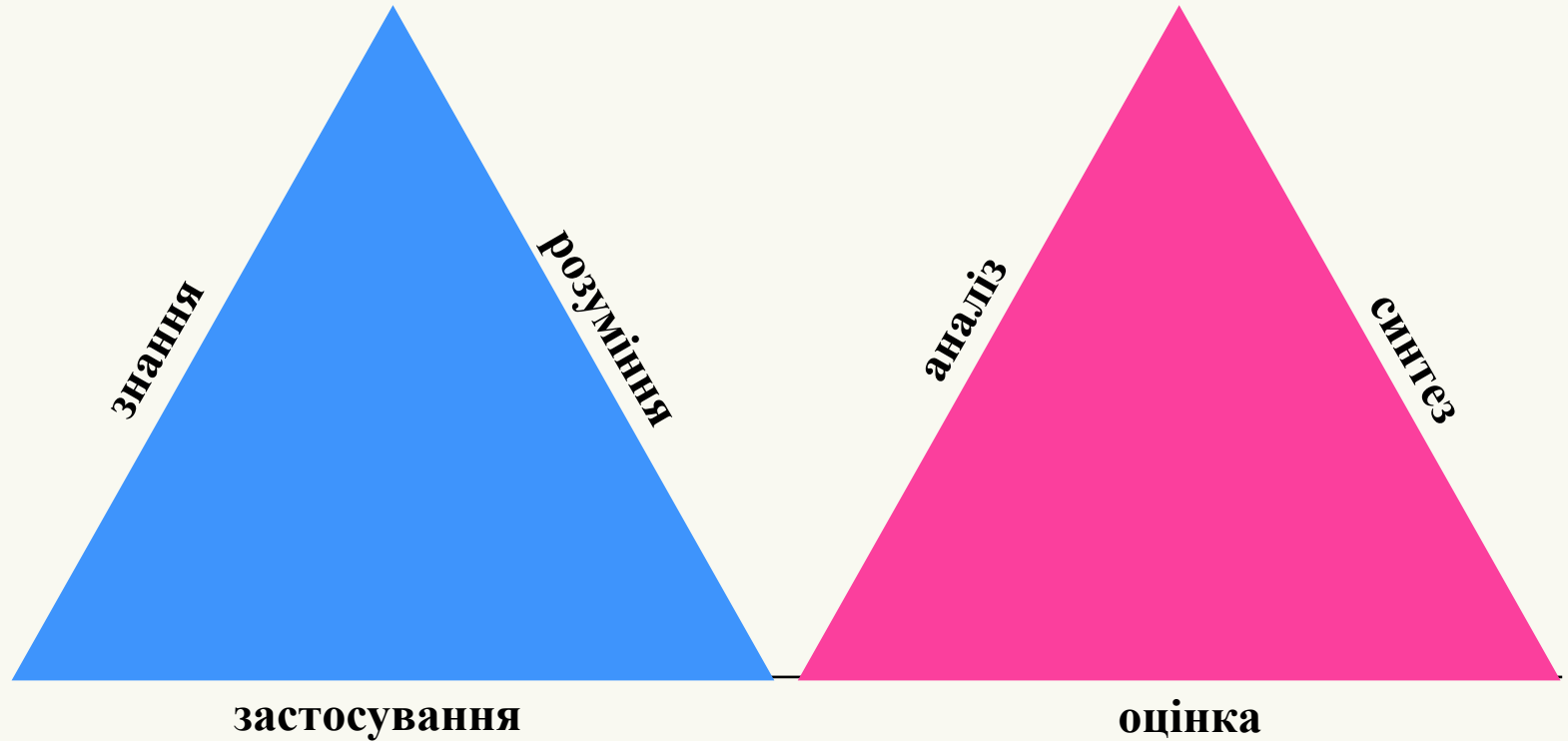
Кубик Б. Блума

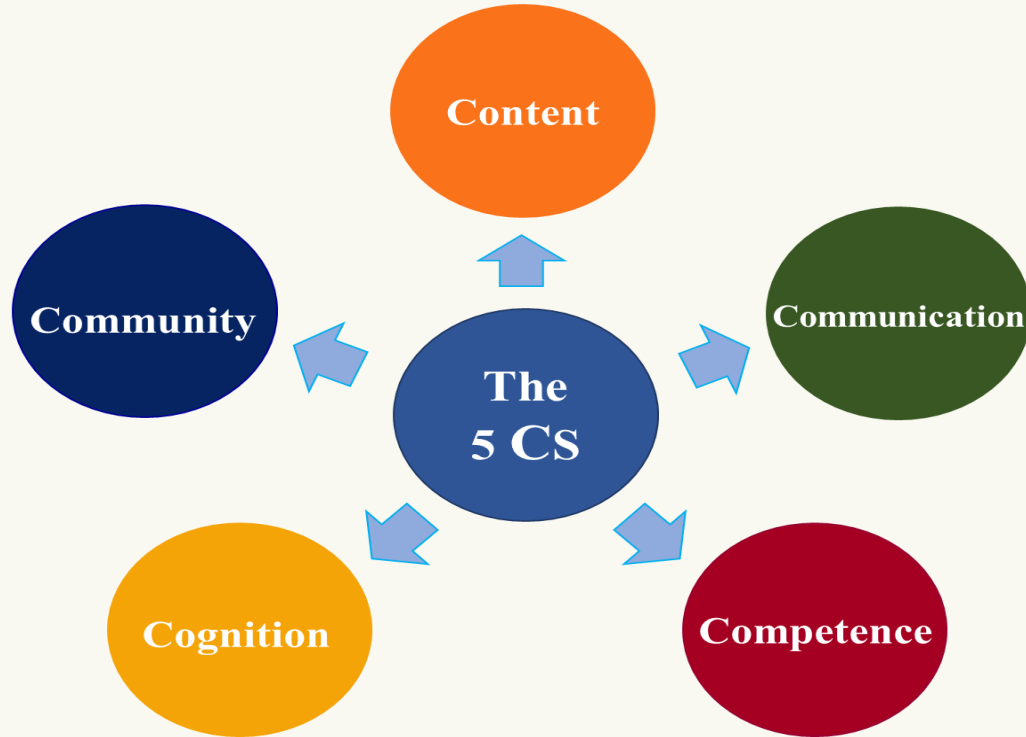
Ромашка Б. Блума

Дві піраміди Б. Блума (низький і високий рівень)

Рамка успішного навчання (5Cs) в розвинутих країнах Європи

Рамка успішного навчання (5Cs) в розвинутих країнах Європи

- **Content** (*зміст*) – прогрес в опануванні знань, умінь та розумінні предмета вивчення (зарубіжної літератури).
  - **Communication** (*комунікація*) – різні види спілкування (усно, письмово, цифровими засобами і т.д.) українською мовою.
  - **Cognition** (*пізнання*) – розвиток критичного мислення, мисленнєвих умінь, розуміння конкретного і абстрактного і т.д.
  - **Competence** (*компетентності*) – динамічне поєднання знань, умінь, ставлень, здатність їх застосовувати в життєвих ситуаціях.
  - **Culture** (*культура*) – усвідомлення «я» та «іншого», «рідного» і «чужого», формування толерантного ставлення до різних культур, різноманіття людей і світу.
-

ЗАСОБИ СУПРОВОДУ (ПІДТРИМКИ УЧНІВ)

Scaffolding techniques

Словесний супровід (<i>Verbal scaffolding</i>)	Супровід видів діяльності (<i>Procedural scaffolding</i>)	Навчальні засоби для супроводу (<i>Scaffolded learning tools</i>)
висловлення усно/письмово, пояснення, порівняння, уведення в різний контекст, дискусія, обговорення життєвих ситуацій та ін.	робота в групах/команді, творчість, проєкт, дослідження, робота в цифровому середовищі та ін.	Схеми, таблиці, картки, QR-коди, цифрові засоби тощо.

СФЕРИ ПІЗНАННЯ

Cognitive Domains

Input (вхід, уведення у зміст)	Вхід в іншу культуру, у світ письменника, художнього твору.
Tasks (задачі, справи, види діяльності)	Діалог із художнім текстом/медіатекстом, використання різноманітних засобів навчання (словесних, візуальних, цифрових та ін.).
Output (вихід)	Через сформованість компетентностей.